

NORGES HØYESTERETT

Den 14. mai 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Webster, Noer og Bull i

HR-2020-1023-U, (sak nr. 20-061333SIV-HRET), sivil sak, anke over beslutning:

A

B

(advokat Olav Sylte)

mot

X kommune

(Kommuneadvokaten i X
v/advokat Knut Jørgen Johansen)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om ikke å gi samtykke til å fremme anke i barnevernssak, jf. tvisteloven § 36-10 tredje ledd.
- (2) A og B er foreldre til C, født 00.00.2009, og D, født 00.00.2010.
- (3) Fylkesnemnda i Østfold traff 5. juli 2019 vedtak med slik slutning:
  - «1. X kommune overtar omsorgen for D, født 00.00.2010, og C, født 00.00.2009, jf. barnevernloven § 4-12 første ledd bokstav a.
  2. D og C plasseres i fosterhjem, jf. barnevernloven § 4-14 bokstav a.
  3. A og B gis rett til minimum seks samvær i året, hvert samvær på tre timer, med C, jf. barnevernloven § 4-19 annet ledd.
  4. Barneverntjenesten gis rett til å føre tilsyn under samværene mellom C og foreldrene.
  5. A og B gis rett til minimum seks samvær i året, hvert samvær på tre timer, med D, jf. barnevernloven § 4-19 annet ledd.
  6. Barneverntjenesten gis rett til å føre tilsyn under samværene mellom D og foreldrene.
  7. Det fastsettes ikke begrensninger i telefon- og elektronisk kontakt mellom barna og foreldrene.»
- (4) Foreldrene brakte saken inn for Sarpsborg tingrett, som ved dom 20. november 2019 stadfestet fylkesnemndas vedtak med den endring at samværet ble økt til fire timer hver gang.

- (5) Foreldrene anket til Borgarting lagmannsrett, som ved beslutning 3. mars 2020 ikke ga samtykke til at anken fremmes, jf. tvisteloven § 36-10.
- (6) *A og B* har anket til Høyesterett. De har blant annet gjort gjeldende at det vil krenke retten til familieliv etter Grunnloven § 102 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8 dersom tingrettens dom blir stående som endelig avgjørelse i saken. Fylkesnemnda hadde ikke jurisdiksjon til å behandle saken, da barna må anses bosatt i Sverige.
- (7) *X kommune* har i sitt tilsvaer sluttet seg til lagmannsrettens beslutning.
- (8) *Høyesteretts ankeutvalgs* kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling. Dette omfatter blant annet om de lovbestemte vilkårene for ankebehandling i lagmannsretten er oppfylt. Ved denne prøvingen har utvalget full kompetanse.
- (9) Dersom noen av ankevilkårene er oppfylt, hører spørsmålet om det skal gis anketillatelse for hele eller deler av saken under lagmannsrettens skjønn. Høyesteretts kompetanse er da begrenset til å prøve om skjønnet og den begrunnelse som eventuelt er gitt for dette, er forsvarlig, jf. blant annet HR-2017-776-A avsnitt 27 og 57. Som ledd i prøvingen av lagmannsrettens beslutning må ankeutvalget vurdere om tingrettens saksbehandling, herunder dens beslutningsgrunnlag og begrunnelse, gjør at det kan foreligge en krenkelse av retten til familieliv etter Grunnloven § 102 eller Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 8 dersom tingrettens dom blir stående som endelig avgjørelse i saken, jf. HR-2020-661-S avsnitt 61.
- (10) Ankeutvalget nevner innledningsvis at ankende parter anførsel om manglende jurisdiksjon etter ankeutvalgets syn klart ikke kan føre fram, jf. tvisteloven § 30-9 andre ledd.
- (11) Ankende parter anfører videre at det var en feil at det ikke var oppnevnt sakkyndig i saken om omsorgsovertakelse og samvær.
- (12) I HR-2020-663-S kom Høyesterett til at det var forsvarlig å avgjøre saken uten at det var oppnevnt sakkyndig. Om den nærmere vurderingen heter det i avsnitt 99:
- «... Hvorvidt det skal oppnevnes sakkyndig i disse sakene, beror på en konkret vurdering der det avgjørende er om saken kan avgjøres på et forsvarlig grunnlag uten slik oppnevning. Ved vurderingen må det blant annet tillegges vekt om det tidligere er innhentet sakkyndig erklæring, tiden som deretter er gått, og om det er skjedd endringer i foreldrenes livssituasjon og omsorgsevne, jf. Strand Lobben-dommen avsnitt 213 og 220-223 med videre henvisninger. Dette samsvarer for øvrig også godt med tvisteloven § 25-2 andre ledd. Det vil også ha betydning om det i saken fremkommer fagkyndige vurderinger på annen måte enn ved oppnevning av sakkyndig.»**
- (13) I vår sak går det fram av rettsboken fra planmøtet at ingen av partene anså det nødvendig å oppnevne sakkyndig:
- «Hverken de private parter eller kommunen anser det nødvendig å oppnevne sakkyndig. Retten finner heller ikke av eget tiltak behov for slik oppnevning.»**
- (14) Enighet mellom partene er ikke avgjørende da retten har et selvstendig ansvar for sakens opplysning, jf. tvisteloven §§ 11-4 og 21-3 andre ledd. Slik enighet kan likevel være et moment i vurderingen, jf. HR-2020-663-S avsnitt 120.

- (15) I tingretten ble det avhørt 12 vitner, herunder to lærere fra den svenske skolen og en barnevernsansatt i den svenske kommunen der guttene bodde før omsorgsovertakelsen. Tingretten hadde derfor et oppdatert beslutningsgrunnlag.
- (16) Barnevernet har vært i kontakt med familien siden 2008. De bekymringsfulle forholdene i hjemmet, blant annet med alkohol og vold, må anses godt dokumentert gjennom en rekke bekymringsmeldinger, samt politirapporter, rapporter fra helsevesenet og vitneforklaringer. Det har gjennom mange år vært forsøkt hjelpetiltak. Etter ankeutvalgets syn hadde tingretten et tilstrekkelig betryggende og bredt beslutningsgrunnlag. Saken var dermed tilstrekkelig opplyst selv om det ikke ble oppnevnt sakkyndig.
- (17) Ankende parter har videre anket over omsorgsovertakelsen.
- (18) Det går fram av Høyesteretts avgjørelser i storkammer 27. mars 2020 at det i lys av nyere rettspraksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) er behov for visse justeringer i norsk barnevernpraksis, særlig med hensyn til plikten til å arbeide for gjenforening av foreldre og barn. Utvalget viser her særlig til HR-2020-661-S avsnitt 112:
- «Noen av EMDs dommer har vist at beslutningsgrunnlag, avveining eller begrunnelse ikke alltid har vært tilstrekkelig. Særlig har EMD konstatert krenkelses i tilknytning til myndighetenes plikt til å arbeide for gjenforening av barn og foreldre.»**
- (19) I avsnitt 86 i HR-2020-661-S fremheves betydningen av at hensynene til familieband – både for foreldre og barn – er godt synlige i begrunnelsen. Det heter videre:
- «I den enkelte sak må det komme tydelig fram at disse hensynene er vurdert, og hvilken vekt de er tillagt ved avveiningen mot forhold på barnets hånd.»**
- (20) Tingretten har ved vurderingen av omsorgsovertakelsen lagt til grunn riktig terskel, og vist til EMDs formulering om at dette bare kan skje «in very exceptional circumstances», jf. HR-2020-662-S avsnitt 51. Fylkesnemndas vedtak og tingrettens dom er grundige. Her beskrives en familie som har vært fulgt tett av barnevernet over mange år. Barnevernet har mottatt 17 bekymringsmeldinger, også fra nære slektninger av barna. Ulike former for hjelp har vært forsøkt. Selv om barna har gitt uttrykk for at de ikke ønsker å flytte fra foreldrene, anser ankeutvalget at omsorgsovertakelsen er godt begrunnet. Lagmannsretten har vurdert spørsmålet under henvisning både til fylkesnemndas og tingrettens vurderinger. Etter ankeutvalgets syn foreligger det ingen saksbehandlingsfeil ved lagmannsrettens behandling av spørsmålet om omsorgsovertakelsen.
- (21) Når det gjelder *samværet* mellom barna og de biologiske foreldrene, har EMD understreket plikten til å arbeide for gjenforening og at det må foretas en avveining der barnets og foreldrenes interesser er motstridende, jf. HR-2020-662-S avsnitt 51–53. Det skal ikke legges opp til ensartede og generelle vurderingsnormer, men foretas en konkret vurdering ut fra barnets beste, jf. HR-2020-661-S avsnitt 125. Hensynet til den prinsipielle målsettingen om gjenforening kan bare fravikes når det er spesielle og sterke grunner og avveiningen av hensynet til barna må komme tydelig fram, jf. HR-2020-663-S avsnitt 144–146.
- (22) Tingretten tok utgangspunkt i at det som regel vil være et gode for barn å ha kontakt med sine biologiske foreldre, og at dette gjelder selv om det offentlige har overtatt omsorgen. Den konkrete fastsettelsen av samværet blir begrunnet slik:

«Avgjørende for retten er at plasseringen synes å bli langvarig. De mangler ved omsorgen som foreldrene kan tilby er så grunnleggende og varige, at det ikke anses realistisk med en tilbakeføring til hjemmet i overskuelig fremtid. Formålet med samværene blir derfor å sikre et kjennskap til foreldrene med sikte på en senere tilknytning når barna blir voksne og kan ta egne valg. I rettspraksis synes samværsomfanget ved langtidsplasseringer å ligge i området 3-6 ganger per år, jf. Rt 2012 side 1832 avsnitt 37, som også fylkesnemnda har pekt på.»

- (23) I lys av de nyere avgjørelsene fra EMD og storkammer mener ankeutvalget at tingretten her har tatt et for snevert utgangspunkt for vurderingen, og ikke har gitt en tilstrekkelig begrunnelse ut for hvorfor gjenforeningsmålsetningen helt oppgis ut fra kriteriene «spesielle og sterke grunner». Selv om lagmannsretten i sin beslutning behandler spørsmålet grundig, er ankeutvalget ikke overbevist om at dette er tilstrekkelig til å rette opp mangelen ved tingrettens begrunnelse.
- (24) Ankeutvalget mener etter dette at det heftet vesentlige svakheter ved tingrettens dom, og at lagmannsretten skulle ha kommet til at vilkåret etter tvisteloven § 36-10 tredje ledd bokstav c var oppfylt. Lagmannsretten beslutning om å nekte anken over samværsfastsettelsen må derfor oppheves.
- (25) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning oppheves for så vidt gjelder anken over fastsettelsen av samværet. For øvrig forkastes anken.

Ragnhild Noer
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Henrik Bull
(sign.)